

การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกร ผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง*

DEVELOPMENT OF ORGANIC LIVESTOCK TO CREATE ADDED VALUE FOR BIOLOGICAL PIG FARMERS IN PHATTALUNG PROVINCE

ประภัสสร กลับคุณ*, พระวัชรพุทธบัณฑิต (ปรีดา บัวเมือง), ไพรัตน์ ฉิมหาด, พระสมุห์ธณภัทร ทิพย์วงษ์

Praphatsorn Klabkhun*, Phra Vajrabuddhibandit (Preeda Buamueng), Pairat Chimhad, Phrasamu Thanapat Tipwong

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 2512klabkhun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ห้วงความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพ 2) เพื่อพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง และ 3) เพื่อสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมวิธี ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวนำ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 210 ราย และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นตัวสนับสนุน ประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ นักวิชาการปศุสัตว์ ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรชีวภาพ สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เกษตรกรผู้ผ่านการอบรม และตัวแทนกลุ่มธุรกิจสุกรชีวภาพ และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อสร้างเครือข่าย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงสุกรชีวภาพ ตัวแทนเกษตรกร และนักวิชาการปศุสัตว์ และพัฒนาชุดความรู้เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ พร้อมทั้งประเมินผลการพัฒนาด้วยการสังเกตการณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 แบบสังเกตการณ์แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเลี้ยงสุกรชีวภาพแบบหมุนเวียน เป็นการผสมผสานเกษตรอินทรีย์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยลดการใช้สารเคมี 2) การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยใช้วัสดุที่ลดต้นทุนและมีประสิทธิภาพ และ 3) การสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์ในจังหวัดพัทลุง ขับเคลื่อนโดยชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม

คำสำคัญ: สุกรชีวภาพ, ปศุสัตว์อินทรีย์, การสร้างมูลค่าเพิ่ม, เครือข่ายเกษตรกร, หมูหลุม

Abstract

This research aims to: 1) Analyze the body of knowledge related to bio-pig farming. 2) Develop organic livestock practices to create added value for bio-pig farmers in Phatthalung Province, and 3) Establish a network of organic livestock farmers raising bio-pigs in Phatthalung. The study employs a mixed-methods approach, with quantitative research as the primary methodology. The sample group consists of 210 bio-pig farmers. Qualitative methods support the study and include: 1) Key informants for in-depth interviews, such as bio-pig farmers, livestock academics, bio-pig farm operators, successful community enterprise members, trained farmers, and representatives of bio-pig businesses. and 2) Experts participating in focus group discussions to build networks, including specialists in bio-pig farming, farmer representatives, and livestock scholars. A knowledge package was developed for application among target participants, bio-pig farmers, and the outcomes were assessed through informal observation using questionnaires and interviews. These instruments were validated for content accuracy by five experts, with an index of item-objective congruence (IOC) of 1.00. Observation checklists and focus group guidelines were also employed. The findings revealed that: 1) The deep-litter pig farming model integrates organic agriculture and local wisdom, helping reduce chemical use. 2) The development of organic livestock systems to create added value for farmers was rated good in all aspects, especially through cost-reducing, efficient materials, and 3) The formation of organic livestock networks in Phatthalung has been driven by communities and stakeholders such as community enterprises, promoting sustainability across economic, environmental, and social dimensions.

Keywords: Bio-Pig, Organic Livestock, Value Addition, Farmer Network, Deep-Litter Pig Farming

บทนำ

ปัจจุบันปศุสัตว์อินทรีย์เป็นการเลี้ยงสัตว์โดยอิงวิถีธรรมชาติที่สอดคล้องกับเป้าหมายของ องค์การสหประชาชาติที่กำหนดทิศทางการพัฒนาให้ประเทศสมาชิกองค์กรโลกจำนวน 193 ประเทศ ได้ร่วมลงนามดำเนินการมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ไปจนถึง ปี พ.ศ. 2567 ภายใต้พันธสัญญาเรียกว่า “Transforming Our World the 2030 Agenda for Sustainable Development” หรือ “วาระ การพัฒนาที่ยั่งยืน 2030” ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน “Sustainable Development Goals” ไว้ทั้งหมด 17 เป้าหมาย การเลี้ยงปศุสัตว์ที่ต้องพัฒนา ยกระดับขึ้นเป็นปศุสัตว์อินทรีย์ก็เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ 12 (Goal 12 Responsible Consumption and Production) ที่กำหนดภารกิจในการสร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Ensure sustainable consumption and production patterns) โดยมี เป้าหมายย่อยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมี ประสิทธิภาพและยั่งยืน การลดของเสียที่เป็นอาหาร (food waste) ลดการปล่อยสารเคมีและของ เสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการ

อย่างถูกต้อง ลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle การให้บริษัทข้ามชาติและบริษัทขนาดใหญ่ นำ SDGs ไปผนวกรวมกับข้อมูลด้านความยั่งยืน การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืน และการสร้างความตระหนักถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคม ซึ่งเป้าหมายดังกล่าว เน้นให้มีการสนับสนุนขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศกำลังพัฒนา ให้นำไปสู่รูปแบบการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนยิ่งขึ้นของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น พัฒนาเครื่องมือในการ ประเมินผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวที่นำมาสู่การจ้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและยกเลิก การบิดเบือนตลาดและการอุดหนุนการผลิตและบริโภคพลังงานจาก เชื้อเพลิงฟอสซิลเหล่านี้อย่างสิ้นเปลืองและ ปรับโครงสร้างภาษีและราคาให้สะท้อนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2559) ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวถือเป็นกำลังขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในหลักใหญ่ 3 ด้าน ได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างทรัพยากรพืชและสัตว์ อย่างเหมาะสม

สำหรับประเทศไทย การรณรงค์ขับเคลื่อนของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และปศุสัตว์อินทรีย์เป็นกลยุทธ์ ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตการเกษตรของประเทศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างพืชและสัตว์อย่างเหมาะสม ตลอดจนปัจจัย การผลิตที่มาจากสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีการดัดแปลงพันธุกรรมทำให้สัตว์เกิดความเครียดน้อยที่สุด เพื่อส่งเสริมให้สัตว์ มีสุขภาพที่ดีหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ฮอร์โมน และยาปฏิชีวนะซึ่งการผลิตปศุสัตว์ในระบบเกษตรอินทรีย์ก่อให้เกิด สินค้าปศุสัตว์ที่ปลอดภัยต่อ ผู้บริโภค อีกทั้งยังเกื้อหนุนต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเป็น การเกษตรที่รวม ทุกระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและปลอดภัย ต่อผู้บริโภค ซึ่งในปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มหันมา คำนึงถึงความปลอดภัยของสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้ต่อสุขภาพมากขึ้นในการเลือกซื้อสินค้าดังกล่าว จึงให้ความสนใจต่อการปนเปื้อนของสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการผลิตเป็นหลัก นำผลิตที่ผลิตในระบบปศุสัตว์ อินทรีย์จัดเป็นกลุ่มสินค้าที่ผู้บริโภคให้ความสนใจและเลือกบริโภคจากเหตุผลในด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพ นอกจากนี้ ปศุสัตว์อินทรีย์ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ที่กล่าวทั่วไปว่าเป็น แผนพัฒนาที่มีเป้าหมายพลิกโฉมประเทศไทย โดยมุ่งหมายให้ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานหลักการและแนวคิด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐาน ของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและ ระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุล ระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่และความสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนรวมถึงการบริหารจัดการองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากนี้ ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณา

ด้วยความรอบคอบควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้งและมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้านที่ 2 การสร้างความสามารถในการล้มแล้วลุกไว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) การพร้อมรับหรือระดับอยู่รอดในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกระดับในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว 2) การปรับตัวหรือระดับพอเพียงในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนพื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทางรูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ 3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือระดับยั่งยืนในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ด้านที่ 3 ด้านเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติโดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาที่จะใช้ศักยภาพของตนในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป ด้านที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการและการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จังหวัดพัทลุงเป็นเมืองเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืนโดยได้รับแนวคิดการเลี้ยงสุกรชีวภาพจากอาจารย์โชคชัย สารากิจ ผู้นำศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาอย่างยั่งยืนภาคเหนือ ตำบลป่าจั่ว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้ซึ่งนำแนวปฏิบัติมาจากการศึกษาเกษตรธรรมชาติจากประเทศเกาหลีที่ โซ ฮาน ดิวได้ดำเนินการมาแล้วกว่า 50 ปี สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง มีนโยบายจังหวัดว่า “พัทลุง เมืองเกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืน” ด้วยรูปแบบเกษตรธรรมชาติ จึงได้เสนอขอสนับสนุนงบประมาณขับเคลื่อนการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสานแนวทางเกษตรธรรมชาติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เกษตรกรกระทั่งถึงปัจจุบันเมื่อสำรวจกลุ่มเป็น รายชนิดสินค้าปรากฏว่ามีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ (หมูหลุม) แนวทางเกษตรธรรมชาติกระจายอยู่ทุกอำเภอ จำนวน 60 ราย สุกรชีวภาพหมุนเวียนสู่ผู้บริโภคภายในจังหวัด ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดจึงมีการออกนโยบายที่มีการขับเคลื่อนเกษตรกรเป็นการส่งเสริมและพัฒนารายได้ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรอินทรีย์หรือที่เรียกว่า “หมูหลุม” (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง” เพื่อศึกษาวิเคราะห์พัฒนาองค์ความรู้ด้านปศุสัตว์อินทรีย์ในการนำไปเป็นฐานสร้างเครือข่ายการ พัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มกับเกษตรกร

ผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง ที่สามารถลดต้นทุนการผลิตสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เกษตรกรโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและช่วยให้สามารถดำรงชีพได้อย่างมีความสุขภายใต้วิถีชีวิตพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ห้วงความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพ
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง
3. เพื่อสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพใน จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการผสมกันระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวนำ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 210 ราย จากการใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน ด้วยความคลาดเคลื่อน 0.5 และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นตัวสนับสนุน โดยร่วมกับรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 ราย ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ปฏิบัติการวิจัย จำนวน 30 ราย และผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการ สอนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 ราย รวมทั้งสิ้น 57 ราย มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการกำหนดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเกษตรกรและนักวิชาการด้านการเลี้ยงสุกรชีวภาพจากภาครัฐและเอกชน จำนวน 2 ราย 2) กลุ่มผู้ประกอบการแกนนำเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 3 ราย 3) สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 5 ราย 4) กลุ่มเกษตรกรผู้ผ่านการอบรมการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 7 ราย และ 5) ตัวแทนกลุ่มธุรกิจสุกรชีวภาพ จำนวน 1 ราย รวมจำนวน 18 ราย

2. ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสอนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสอนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง จำนวน 8 ราย ได้แก่ 1) อดีตปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง 2) อาจารย์คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง จำนวน 2 ราย 3) ผู้ประกอบการเกษตรกรแกนนำเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 1 ราย 4) ตัวแทนสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 1 ราย 5) ตัวแทนเกษตรกรผู้ผ่านการอบรมการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 1 ราย 6) ตัวแทนนักธุรกิจรับซื้อสุกรชีวภาพ จำนวน 1 ราย และ 7) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลบ้านพร้าว

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัยเพื่อการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง จำนวน 30 ราย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้มีส่วนได้เสียทั้งผู้มีส่วนได้เสียหลัก (Primary Stakeholders) และผู้มีส่วนได้เสีย (Secondary Stakeholders) จากการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ

เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการเกษตรกรแกนนำเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 5 ราย กลุ่มสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 10 ราย กลุ่มเกษตรกรผู้ผ่านการอบรมการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 15 ราย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยได้ทำการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try-out) กับกลุ่มเกษตรกร จำนวน 30 ราย และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) = 0.85, แบบสัมภาษณ์, แบบสังเกตการณ์, แบบบันทึกการสนทนาเฉพาะกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม กำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยตามคำนิยามศัพท์เฉพาะ เสนอเครื่องมือฉบับร่างต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ราย แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยตามคำนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามคำดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.66 - 1.00 ซึ่งผลการวิเคราะห์ทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช

5.2 ลงพื้นที่แจกแบบสอบถามกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 210 ชุด ประกอบด้วย เกษตรกรและนักวิชาการด้านการเลี้ยงสุกรชีวภาพจากภาครัฐและเอกชน จำนวน 14 คน ผู้ประกอบการแกนนำเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 24 คน สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนสุกรชีวภาพ จำนวน 67 คน เกษตรกรผู้ผ่านการอบรมการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 95 คน ตัวแทนธุรกิจซื้อขายสุกรชีวภาพ จำนวน 5 คน และตัวแทนภาคประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 คน โดยใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ และสัปดาห์ที่ 5 - 7 ลงเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาด้วยตนเองและแบบสอบถามบางส่วนให้ส่งกลับคืนจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ มีการติดต่อทางโทรศัพท์เป็นระยะ ๆ จนได้แบบสอบถามครบ จำนวน 210 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากการแจกแบบสอบถาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณ SPSS ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

6.2 วิเคราะห์การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวิสาหกิจเลี้ยงสุกร ชีวภาพอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายรวม กำหนดช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย

2.51 - 3.50 หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.51 หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553)

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพ พบว่า การเลี้ยงสุกรชีวภาพมีรากฐานสำคัญจากแนวคิด และทฤษฎี ที่เน้นความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีการประยุกต์ทั้งหลัก วิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบการเลี้ยงที่ยั่งยืนและปลอดภัย ดังนั้น การเลี้ยงสุกรชีวภาพ คือ การดำเนินกิจกรรมปศุสัตว์ ที่ลดการใช้สารเคมีและวัตถุสังเคราะห์ โดยมุ่งเน้นการใช้ วัตถุดิบจากท้องถิ่น เช่น เศษพืชผัก ผลไม้ หรือเศษอาหาร ที่เหลือ เพื่อเป็นอาหารสัตว์ การเลี้ยงในลักษณะนี้ยังเน้นการใช้จุลินทรีย์หมักธรรมชาติเพื่อย่อยสลายของเสีย ช่วยลดปัญหากลิ่นเหม็นและ การสะสมของเชื้อโรคในฟาร์ม สุกรที่เลี้ยงในระบบชีวภาพจะเติบโตในสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อ พฤติกรรมตามธรรมชาติ ลดความเครียด และมีสุขภาพแข็งแรง ส่งผลให้เนื้อสุกรมีคุณภาพสูงและปลอดภัย ต่อผู้บริโภค สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญที่สนับสนุนการเลี้ยงสุกรชีวภาพ ได้แก่ หลักการของ เกษตรอินทรีย์ที่เน้น ความสัมพันธ์ระหว่างผืนดิน พืช และสัตว์ในระบบนิเวศเดียวกัน การใช้ระบบฟาร์มปิดที่หมุนเวียนทรัพยากรใน ตัวเองเพื่อลดการสูญเสีย และทฤษฎีระบบนิเวศการเกษตรที่เน้น การใช้ทรัพยากรภายในฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทาง การเลี้ยงที่พึ่งพาตนเองและ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพเป็นการบูรณาการแนวคิดเกษตรอินทรีย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาแนวทางการผลิตที่ลด การพึ่งพาสารเคมี รักษาสุขภาพ สัตว์ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมความยั่งยืนทั้งต่อเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

2. การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง สามารถแสดงเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ ในจังหวัดพัทลุง

ด้านที่	การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกร ผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านเทคโนโลยีการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์	3.37	0.84	ปานกลาง
2.	ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์	3.28	0.88	ปานกลาง
3.	ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์	3.58	0.72	ดี
4.	ด้านการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ	3.24	0.71	ปานกลาง
5.	ด้านความรับผิดชอบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	3.60	0.68	ปานกลาง
รวม		3.41	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย 1) ด้านเทคโนโลยีการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ด้านเทคโนโลยีการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ โดยภาพรวม

พบว่า มีผลการพัฒนาระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84 เมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า การจัดการฟาร์มแบบอินทรีย์ เช่น การจัดพื้นที่เลี้ยง, การใช้วัสดุธรรมชาติ, และการกำจัดของเสียมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.87) รองลงมา ได้แก่ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามการเจริญเติบโตและสุขภาพสุกร ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.84) การนำเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกรชีวภาพที่เหมาะสมไปปรับใช้ และความสามารถในการใช้วัสดุและสารชีวภาพในการปรับปรุงคุณภาพอาหารและน้ำให้สุกร ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.83) ตามลำดับ 2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ โดยภาพรวมพบว่า มีผลการพัฒนาระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ 3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 เมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า การใช้วัสดุเหลือใช้จากฟาร์มในการสร้างผลิตภัณฑ์ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.84) รองลงมา ได้แก่ การสร้างมาตรฐานและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการตลาด ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.89) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สื่อถึงความเป็นปศุสัตว์อินทรีย์ ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.09) และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสุกรชีวภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์แปรรูป ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ 3) ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์ โดยภาพรวม พบว่า มีผลการพัฒนาระดับดี ค่าเฉลี่ยที่ 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 เมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า การกำหนดราคาที่เหมาะสมโดยยึดตามมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ การสร้างเรื่องราวของฟาร์มที่ดึงดูดผู้บริโภค (Storytelling) ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.71) การนำเสนอสินค้าในช่องทางการขายออนไลน์และออฟไลน์ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.54) และการใช้กลยุทธ์การตลาด เช่น การสร้างแบรนด์สินค้าปศุสัตว์อินทรีย์ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ 4) ด้านการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ โดยภาพรวมพบว่า มีผลการพัฒนาระดับดี ค่าเฉลี่ยที่ 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 เมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า การสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.67) รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาแหล่งทุนหรือโครงการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.69) ความร่วมมือระหว่างเกษตรกรในพื้นที่เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.67) และการจัดกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเครือข่าย เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ 5) ด้านความรับผิดชอบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมพบว่า มีผลการพัฒนาระดับดี ค่าเฉลี่ยที่ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68 เมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการ ของเสียและการใช้พลังงานหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.69) รองลงมา ได้แก่ การปฏิบัติตามมาตรฐานการเลี้ยงสัตว์ที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.72) การสื่อสารและให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรชีวภาพ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.59) และการส่งเสริมการจ้างงานในชุมชนเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

3. การสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง พบว่า การสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์ในพื้นที่มีพัฒนาการที่น่าสนใจ กล่าวคือ เริ่มต้นจากการมีผู้นำที่เสียสละและมุ่งมั่น ด้วยการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของเกษตรอินทรีย์ การสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน และการแสวงหาสมาชิกใหม่ ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวของชุมชนต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในกระบวนการนี้ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของเครือข่ายปรากฏชัดใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง 2) ทูตทางสังคมของผู้คนในชุมชน ซึ่งมีความเหนียวแน่นและมีวัฒนธรรมการแบ่งปัน 3) นโยบายของรัฐที่ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ 4) กระแสความสนใจของสังคมต่อเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นพลังภายนอกที่ช่วยหนุนเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายเน้นย้ำว่า สมาชิกต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกัน ยอมรับในความหลากหลายของแต่ละกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และ สร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพของสมาชิกแต่ละกลุ่มให้มีความสามารถเฉพาะทาง ซึ่งถือเป็นฐานรากสำคัญของเครือข่ายที่ยั่งยืน ผลการถอดบทเรียนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิและจากประสบการณ์ตรงของสมาชิกเครือข่าย สะท้อนให้เห็นถึงหัวใจของการทำงานแบบเครือข่ายที่แท้จริง คือ ความจริงใจ ความเชื่อใจ การให้เกียรติ และการมีจิตอาสาเพื่อส่วนรวม ปัจจัยเหล่านี้แม้ได้อยู่ในรูปของทรัพยากรที่จับต้องได้ แต่เป็นพลังที่มีนัยสำคัญต่อการหล่อเลี้ยงความต่อเนื่องและความเข้มแข็งของเครือข่าย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง เป็นภาพสะท้อนของการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ขับเคลื่อนโดยความร่วมมือของชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายในการสร้างสังคมแห่งความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหาร และความเป็นธรรมในระบบการผลิตเกษตรกรรมของไทย

อภิปรายผล

1. องค์ความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพ พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรชีวภาพมีลักษณะพิเศษเฉพาะถิ่นที่เกิดจากการ สังสมประสบการณ์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรประกอบกับการเรียนรู้ผ่านการทดลองปฏิบัติจริง การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเครือข่ายชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง พลวัตขององค์ความรู้ที่มีชีวิต ไม่หยุดนิ่ง และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านวิธีการเลี้ยง การใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น แกลบ ขี้เลื่อย หญ้าแห้ง และการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพเพื่อลดกลิ่น ลดเชื้อโรค และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระบบการเลี้ยงแบบชีวภาพหรือที่เรียกกันว่า “หมูหลุม” เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ โดยไม่พึ่งพายาปฏิชีวนะหรือสารเร่งโต สอดคล้องกับการวิจัยของ ทรัพย์ อมรภิญโญ เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมกลุ่มจักสานชุมชนบ้านไชยา หมู่ 4 อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย พบว่า การนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งนอกจากจะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว ดังนั้น องค์ความรู้นี้จึงมิได้เป็นเพียงเทคนิคการเลี้ยงสุกร แต่ยังสะท้อนมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองและความยั่งยืน (ทรัพย์ อมรภิญโญ, 2564) และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมของ สนธยา พลศรี ซึ่งเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม (สนธยา พลศรี, 2550) แนวคิดดังกล่าวเน้นให้เห็นว่าคนในชุมชน คือ ทรัพยากรที่สำคัญที่สุด จึงต้องเริ่มจากการพัฒนาคน ซึ่งตรงกับรูปแบบการเลี้ยงสุกรชีวภาพที่ใช้ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนเป็นพื้นฐาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพ พบว่า เป็นองค์ความรู้เฉพาะถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมและแลกเปลี่ยนภายในชุมชน สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเลี้ยงแบบหมูลุมผสมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์ ไม่ใช้สารเคมี ลดต้นทุนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง และห่วงโซ่คุณค่า ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

2. การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง พบว่า จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 210 คน ประกอบด้วย เกษตรกรและนักวิชาการด้านการเลี้ยงสุกรชีวภาพจากภาครัฐและเอกชน จำนวน 14 คน ผู้ประกอบการแกนนำเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 24 คน สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนสุกรชีวภาพ จำนวน 67 คน เกษตรกรผู้ผ่านการอบรมการเลี้ยงสุกรชีวภาพ จำนวน 95 คน ตัวแทนธุรกิจซื้อขายสุกรชีวภาพ จำนวน 5 คน และตัวแทนภาคประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตและบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน โดยเฉพาะในภาค การเกษตร นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ยังมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน สะท้อนให้เห็นว่าเป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่แม้จะมีข้อจำกัดทางรายได้ แต่มีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากฐาน ทุนมนุษย์ที่เข้มแข็ง ซึ่งลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์ ที่เน้นว่าคนเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดในการพัฒนาและมนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนา ตนเองได้หากได้รับโอกาสที่เหมาะสม (พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์, 2544) ตลอดจนสอดคล้องกับ สนธยา พลศรี ซึ่งเน้นให้เห็นว่าการพัฒนาชุมชนต้องยึดคนเป็นศูนย์กลางและให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ดังนั้น ความสามารถของเกษตรกรกลุ่มนี้ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในเครือข่ายท้องถิ่นจึงเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ (สนธยา พลศรี, 2550) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านเทคโนโลยีการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84) สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรยังคงอยู่ในระยะของการเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อรองรับระบบการผลิตแบบอินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบ 2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.28$, SD = 0.88) สะท้อนให้เห็นว่าแม้เกษตรกรมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเพิ่มมูลค่าผลผลิต แต่ยังขาดการพัฒนาในระดับเชิงลึกและการต่อยอดอย่างมีนวัตกรรม 3) ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.58$, SD = 0.72) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีศักยภาพในการยกระดับคุณค่าของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยการนำองค์ประกอบทางการตลาดและกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้ได้อย่างเหมาะสมในระดับหนึ่ง 4) ด้านการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ พบว่า โดยภาพรวมมีผลการพัฒนาอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.24$, SD = 0.71) สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่เริ่มให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการผลิตแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเข้าถึงแหล่งทุนและตลาดได้ดีขึ้น 5) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.60$, SD = 0.68) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มนี้มีความตระหนักและพยายามดำเนินกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่รับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในมิติด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะของชุมชน (อภิสิทธิ์ พรหมชัย และศุภลักษณ์ สุวรรณะขุ, 2554) และ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Rahmann, G. & Boehm, H. ที่เน้นความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างดิน ฟ้า อาหารสัตว์ และการเลี้ยงสัตว์ที่ไม่ก่อให้เกิดความเครียด (Rahmann, G. & Boehm, H., 2567) รวมถึงสอดคล้องกับแนวทางที่กรมปศุสัตว์กำหนดไว้ในมาตรฐานการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์อย่างชัดเจน (กรมปศุสัตว์, 2565) รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงจริยธรรมและจิตสำนึกของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมปศุสัตว์โดยไม่ละเมิดสิทธิของสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการเลี้ยงสัตว์แบบยั่งยืน ไม่ใช่ สารพิษ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและระบบนิเวศท้องถิ่น ประเด็นนี้สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี ที่กล่าวว่าความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม อีกทั้งต้องมีจิตสำนึกด้านสาธารณะอย่างต่อเนื่อง (สนธยา พลศรี, 2547)

3. การสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง พบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง แสดงให้เห็นถึงพลังของการพัฒนาแบบรากหญ้าที่เติบโตจากภายในชุมชน โดยเชื่อมโยงผ่านปัจจัยด้านบุคคล สังคม และโครงสร้างสนับสนุน จนก่อร่างเป็นเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมอินทรีย์อย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสังเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายได้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

3.1 การสร้างตัวผู้นำ จุดเริ่มต้นของเครือข่ายเกิดจากผู้นำในระบบราชการท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในศักยภาพของเกษตรกรรมอินทรีย์ โดยเฉพาะบทบาทของนายเรืองโรจน์ ปานภักดี ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นผู้ริเริ่มผลักดันโครงการเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้จุดประกายความคิดและความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการเลี้ยงสุกรเดิมไปสู่ระบบอินทรีย์อย่างเป็นระบบ ผู้นำลักษณะนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของแรงศรัทธาและความร่วมมือในกลุ่มชาวบ้าน

3.2 การสร้างจิตสำนึกในเครือข่าย เมื่อมีต้นแบบของการรวมกลุ่มและการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น การสาธิต การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้ข้ามพื้นที่ ทำให้สมาชิกในชุมชนเริ่มตระหนักในบทบาทและความสำคัญของเครือข่าย มีการสร้างจิตสำนึกว่าเครือข่ายไม่ใช่เพียงช่องทางของรายได้ เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้ ความภาคภูมิใจ และความมั่นคงร่วมกัน เป็นการปลูกฝังความคิดความเป็นเจ้าของร่วมกันของเครือข่าย

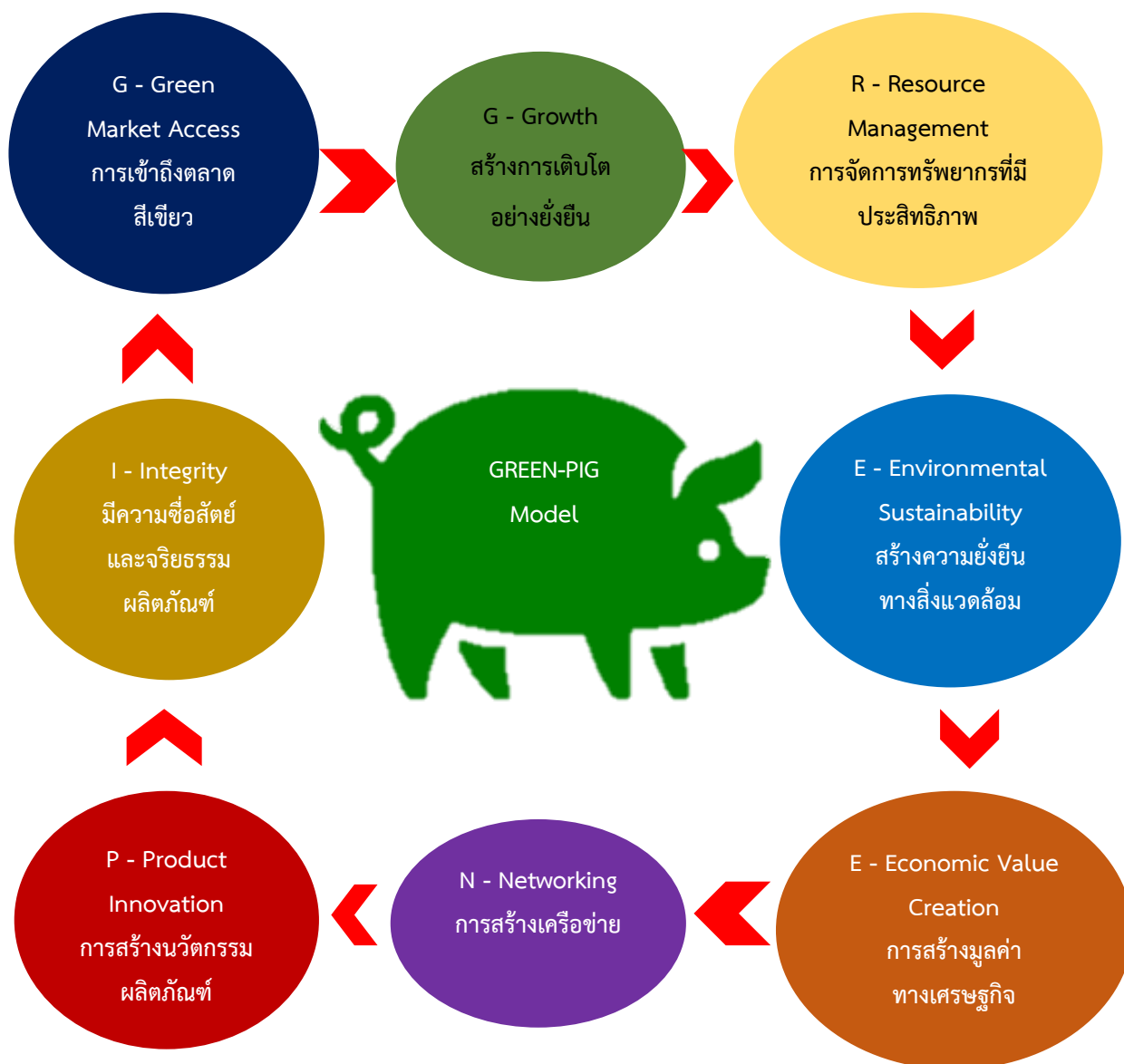
3.3 การแสวงหาสมาชิกใหม่ เมื่อโครงสร้างของเครือข่ายเริ่มมั่นคง ความพยายามในการขยายตัวก็เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการแสวงหาสมาชิกผ่านความสัมพันธ์กับวัด โรงเรียน หน่วยงานรัฐ เครือข่ายอื่น ๆ ตลอดจนการสร้างกิจกรรมข้ามชุมชน นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน สมาชิกใหม่เข้าสู่เครือข่ายด้วยความสมัครใจ และเกิดความผูกพันทางอุดมการณ์ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการของเสีย หรือการตลาดอินทรีย์

3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหากำไร โดยเฉพาะสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุงที่ทำหน้าที่ทั้งในเชิงนโยบาย สนับสนุนทุนวิชาการ และประสานเครือข่ายทุนทางสังคมที่เข้มแข็งของชาวบ้าน เช่น ความไว้วางใจ ระบบเครือญาติ และวัฒนธรรมร่วม นโยบายรัฐด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรรม, กระแสสังคมที่ให้ความสำคัญกับอาหารปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง สะท้อนให้เห็นถึงแบบจำลองของการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน ผ่านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์

การสร้างจิตสำนึกร่วม และการแสวงหาพันธมิตรเชิงรุก เครือข่ายดังกล่าวจึง ไม่ใช่เพียงโครงสร้างของการรวมกลุ่ม แต่เป็นพลังทางสังคมที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านอาหาร ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง” สามารถพัฒนาการวิจัยมาเป็น GREEN-PIG Model ประกอบด้วย G ได้แก่ Growth หมายถึง สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาและยกระดับศักยภาพของเกษตรกรในการเลี้ยงสุกรชีวภาพ, R ได้แก่ Resource Management หมายถึง การจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, E ได้แก่ Environmental Sustainability หมายถึง การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม คือ การเลี้ยงสัตว์โดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดของเสียและลดการปล่อย คาร์บอน, E ได้แก่ Economic Value Creation หมายถึง การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ คือ การแปรรูปและสร้างผลิตภัณฑ์จากฟาร์มเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร, N ได้แก่ Networking หมายถึง การสร้างเครือข่าย คือ การสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกร หน่วยงานรัฐ และภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริม การพัฒนา, P ได้แก่ Product Innovation หมายถึง การสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ คือ การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น เนื้อหมูอินทรีย์แปรรูปและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ, I ได้แก่ Integrity หมายถึง มีความซื่อสัตย์และจริยธรรม คือ การเลี้ยงสัตว์อย่างมีจริยธรรม สอดคล้องกับมาตรฐานอินทรีย์และความรับผิดชอบต่อสังคม และ G ได้แก่ Green Market Access หมายถึง การเข้าถึงตลาดสีเขียว คือ การส่งเสริมการขายสินค้าผ่านตลาดที่เน้นผลิตภัณฑ์อินทรีย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์ความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพเป็นการบูรณาการแนวคิดเกษตรอินทรีย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาแนวทางการผลิตที่ลด การพึ่งพาสารเคมี รักษาสุขภาพสัตว์ เพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมความยั่งยืนทั้งต่อเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม การสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง เป็นภาพสะท้อนของการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ขับเคลื่อนโดยความร่วมมือของชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายในการสร้างสังคมแห่งความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหาร และความเป็นธรรมในระบบการผลิตเกษตรกรรมของไทยองค์ความรู้การเลี้ยงสุกรชีวภาพ พบว่า เป็นองค์ความรู้เฉพาะถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมและแลกเปลี่ยนภายในชุมชน สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเลี้ยงแบบหมูลุมผลานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่สารเคมี ลดต้นทุน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง และห่วงโซ่คุณค่า ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ผลการพัฒนาทั้ง 5 ด้านนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาปศุสัตว์อินทรีย์ ในจังหวัดพัทลุงมีพื้นฐานเข้มแข็งในด้านคุณค่าทางจริยธรรมและความเข้าใจเรื่องมูลค่าของสินค้า แต่ยังมีข้อจำกัดด้านทักษะ เทคโนโลยี และโครงสร้างสนับสนุน การเสริมพลังในจุดที่ยังขาด โดยเฉพาะด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เครือข่าย และเทคโนโลยีดิจิทัล จะช่วยขับเคลื่อนเกษตรกรจากผู้ผลิตอาหารปลอดภัยไปสู่ผู้ประกอบการอินทรีย์ครบวงจรได้อย่างยั่งยืนกระบวนการสร้างเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์สุกรชีวภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพในจังหวัดพัทลุง สะท้อนให้เห็นถึงแบบจำลองของการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชนผ่านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์การสร้างจิตสำนึกร่วมและการแสวงหาพันธมิตรเชิงรุกเครือข่ายดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงโครงสร้างของการรวมกลุ่มแต่เป็นพลังทางสังคมที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านอาหาร ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาระบบปศุสัตว์อินทรีย์ในระดับพื้นที่ควรเริ่มต้นด้วยการจัดทำนโยบายสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์ในฐานะหน่วยงานหลักควรมีบทบาทในการกำหนดนโยบายเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชนในแต่ละพื้นที่ การกำหนดแผนแม่บทที่ครอบคลุมตั้งแต่การให้ความรู้ การสนับสนุนมาตรฐาน ไปจนถึงการจัดระบบแรงจูงใจ เช่น มาตรการภาษีหรือเงินอุดหนุนจะช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรสามารถพัฒนาและขยายรูปแบบการเลี้ยงสุกรในลักษณะชีวภาพ

ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรมีการบูรณาการภารกิจของหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล รวมถึงสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เพื่อร่วมกันวางแผนและใช้งบประมาณในลักษณะโครงการบูรณาการเกษตรอินทรีย์ โดยกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายผู้เลี้ยงสุกรอินทรีย์ที่มีความเข้มแข็ง และสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ในด้านการตลาด รัฐควรมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาตลาดเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อินทรีย์ โดยเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ผ่านกรมการค้าภายใน ควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อจัดตั้งตลาดสีเขียวระดับจังหวัดและภูมิภาค โดยเน้นการส่งเสริมช่องทางการจำหน่ายที่มีคุณภาพและสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในสินค้าอินทรีย์จากสุกรชีวภาพ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ในระดับการดำเนินการจริง ควรเริ่มต้นด้วยการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรชีวภาพ โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุงควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตร เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองทั้งด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนส่งเสริมให้มีระบบบริหารจัดการภายในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการในระดับพื้นที่ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอและศูนย์เรียนรู้การเกษตรประจำตำบลควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง หรือคณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง เพื่อพัฒนาเกษตรกรในด้านการผลิต การจัดการฟาร์ม การแปรรูป และการตลาดผลิตภัณฑ์อินทรีย์อย่างครบวงจร อีกทั้ง การส่งเสริมให้เกษตรกรนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการผลิต ถือเป็นแนวทางสำคัญในการวางรากฐานของระบบปศุสัตว์อินทรีย์ที่ยั่งยืน โดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น การลดต้นทุน และการพึ่งพาตนเอง โดยให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอและจังหวัด ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ และเป็นกลไกเชื่อมโยงความรู้จากภาครัฐสู่ชุมชนอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อการพัฒนาแบบปศุสัตว์อินทรีย์ที่มีความยั่งยืน ควรมีการศึกษารูปแบบเครือข่ายการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จในระดับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิสังคมใกล้เคียงกับจังหวัดพัทลุง งานวิจัยควรเน้นศึกษากลไกภายในเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก บทบาทของผู้นำชุมชน และการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับกรณีศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้เชิงลึกที่สามารถถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ได้จริงนอกจากนี้ ยังควรมีการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงสุกรชีวภาพในระดับครัวเรือน เพื่อเปรียบเทียบกับระบบการผลิตทั่วไป งานวิจัยควรใช้ข้อมูลบัญชีครัวเรือน การวิเคราะห์ต้นทุนแฝง ต้นทุนโอกาส และผลตอบแทนสุทธิอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจของเกษตรกรและการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐได้อย่างมีเหตุผลด้านผู้บริโภค ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและเจตคติของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์สุกรอินทรีย์ โดยเน้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเลือกซื้อ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคในเขตเมืองหรือกลุ่มที่ใส่ใจสุขภาพ งานวิจัยควรใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสร้างข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายการตลาด การสื่อสาร และการสร้างแบรนด์ได้อย่างตรงเป้าหมาย ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลไกการรับรองและการพัฒนามาตรฐานสินค้าสุกรอินทรีย์ในระดับชุมชน โดยเฉพาะแนวทางของระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory

Guarantee Systems: PGS) ที่มีต้นทุนน้อย เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยในท้องถิ่น การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบบภายในและระบบภายนอก ทั้งในด้านต้นทุน ความน่าเชื่อถือ และการเข้าถึงตลาด จะช่วยให้สามารถออกแบบระบบการรับรองที่ยืดหยุ่น โปร่งใส และมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเติบโตของสินค้าอินทรีย์ได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2565). คู่มือปฏิบัติงานโครงการประจำปีงบประมาณ 2566. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2566 จาก <https://product.dld.go.th/webnew/index.php/th/news-menu/2566>
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โพรเกรสซิฟ.
- ทรัพย์ อมรวิญญู. (2564). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมกลุ่มจักสานชุมชนบ้านไชยา หมู่ 4 อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย. วารสารปัญญาวิวัฒน์, 13(3), 6-8.
- พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. (2544). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เลิฟและลิฟเพรส จำกัด.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2559). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs). เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.sdgmove.com/sdg-101/>
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- _____. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ฐานพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13. เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2566 จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF.
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง. (2566). ข่าวสารสินค้าสุกร/สุกรชีวภาพ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.bcg.in.th/background>
- อภิสิทธิ์ พรหมชัย และศุภลักษณ์ สุวรรณะชญ. (2554). ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านห้วยกาน. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 4(2), 17-19.
- Rahmann, G. & Boehm, H. (2567). ปศุสัตว์อินทรีย์ (organic livestock). เรียกใช้เมื่อ 29 มกราคม 2567 จาก <https://research.hrdi.or.th/public/upload/ocrvtnuf2u.pdf>